

10.4.1 KP/MKR 10 -1 Český Dub

Přírodní charakteristika.

Rozlehlá kotlina, tvořená vějířovým uspořádáním údolí vodotečí Smržovského potoka, Ještědky a Rašovky, které se stékají v prostoru města Český Dub. Kotlina je uzavřena na jihu lesnatým masivem Černého lesa (408 m n. m.), kde se Ještědka dostává u Loukoviček do sevřeného hlubokého údolí. Vedle tohoto lesnatého masivu vyniká v krajině lesnatý horizont, táhnoucí se od Malé Čertovy zdi (440 m n. m.) k výšině Zbitý (472 m n. m.). Vedle souvislých lesních porostů v dynamickém terénu, oddělujících Sobákov, Smržov či Kněžičky, je území vlivem vějířového členění pokryto mozaikou lesozemědělské krajiny. V prostoru Bílé, vizuálně odděleném rozvodím, avšak ohraničeném vůči Hodkovické kotlině výrazným předělem, převládá zemědělská krajina s ornou půdou.

Kulturní a historická charakteristika.

V centru MKR se nachází historické město Český Dub, které patří k nejstarším v Libereckém kraji. V minulosti bylo centrem českodubského panství, které zahrnovalo většinu oblasti krajinného rázu. Území patří převážně do oblasti pozdní středověké kolonizace a až na výjimky se první písemné zmínky o zdejších vsích objevují až v 16. století. Lesozemědělská krajina má poměrně zachovanou strukturu menších zemědělských vsí s dochovaným rozložením cest, polí na plošinách a luk v údolích a menších a středních lesních celků. Sídla mají vesměs částečně dochovanou urbanistickou strukturu svých historických jader, byť bez výraznějších shlukových půdorysů. U některých sídel lze vyčíst radiální lánovou strukturu – v okolí obce Bílá je patrné radiální členění, i když severní sektor území má velké scelené zemědělské plochy. Na druhou stranu jsou mnohá sídla přestavěná, narušená novodobými areály či novou výstavbou. Zůstaly zde ovšem zachovány i některé cenné objekty podještědského lidového stavitelství (Bílá, Vlčetín u Bílé). Nejcennějším sídlem je z hlediska urbanistické struktury i architektonicky hodnotných objektů Český Dub s řadou jedinečných staveb, mezi kterými vynikají zbytky johanitské komendy. Hodnotná je i zástavba z 16. a přelomu 19. až 20. století se zbytky hradeb a zámku, doplněná vilovou zástavbou s vysokým podílem zeleně. Město má cenné panorama s kulturními dominantami hradu a zámku, radnice a kostela.

Vizuální charakteristika.

Území se vyznačuje zvlněným reliéfem Českodubské pahorkatiny s nízkými údolními drobných vodních přítoků řeky Ještědky. Harmonicky působí drobné měřítko zemědělské krajiny s četnou nelesní zelení podél vodních toků, cestní sítě a jednotlivých sídel. Zemědělská krajina plynule přechází ve vyšších polohách v lesní celky na horizontech kopců hřebenů. Harmonické zasazení jednotlivých sídel v krajině narušují pouze hmotově výrazné plochy výrobních a skladových areálů v jižní části Českého Dubu a v severní části obce Bílá a FVE severně od Českého Dubu. Krajina Českodubska je působivá, s rozdrobenou strukturou sídel převážně podél vodních toků, a jasně ohraničená zalesněnými horizonty, v severní až severovýchodní části s průhledy na Ještědsko-kozákovský hřbet. Působivou lokalitou je prostor Smržova v prostoru uzavřeném lesnatými horizonty, s množstvím nelesní ilesní zeleně a charakteristickými rybízovými plantážemi.

Znaky jednotlivých charakteristik krajinného rázu pro vymezené MKR jsou klasifikované v následující tabulce.

MKR 10- 1 Český Dub		Klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		O neutrální	XX spoluurčující	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
1	Lesozemědělská krajina vnitřní části kotliny výrazně rozčleněná vějířovitě uspořádanými údolími vodotečí.	+	XX	X
2	Mohutné lesní masivy na výrazném terénní reliéfu Černého lesa na jihu a Malé Čertovy zdi a Zabitého na západě	+	XX	X
3	Výrazná krajinná osa údolí Smržovského potoka s působivými scenérie lučních partií ohraničených lesními porosty	+	X	X
4	Dramatické údolí Pramenného potoka v lesních porostech mezi Špičákem a Zabitým s působivými lesními interiéry	+	X	XX
5	NPP Čertova zeď ohraničující krajinný prostor na SZ	+	XX	XXX
6	Malá Čertova zeď a Rasova rokle – jedinečné přírodní útvary v lesních porostech, projevující se lesnatými horizonty	+	X	XX
Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Český Dub s památkově chráněným historickým jádrem (MPZ) s částečně dochovanou urbanistickou strukturou	+	X	XX
2	Částečně zachovalá prostorová struktura jader drobných venkovských sídel s drobnými návesními prostory a s navazující zemědělskou krajinou	+	X	X
3	Dochovaná sídelní struktura pozdně středověké kolonizace (většina sídel písemně doložena z 16. století)	O	XX	X
4	Částečně zachované členění zemědělské krajiny (rozložení lesů, bezlesí, luk v údolích a polí na plošinách)	+	XXX	X
5	Částečně dochovaná struktura cestní sítě (ve srovnání se stavem k první polovině 19. století)	O	X	X
6	Některé zachované objekty lidové architektury (Bílá, Vlčetín u Bílé), venkovská zástavba s dochovanou hmotovou a prostorovou formou	+	X	X
7	Areál johanitské komendy a zámku v Českém Dubu	+	X	XXX
8	Cenné, památkově chráněné objekty (kostely, venkovské i městské domy, drobná sakrální architektura)	+	X	XX
9	Kulturní dominanty a panorama Českého Dubu (hrad a zámek, kostely, radnice)	+	XX	XX
Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Jasně ohraničený otevřený prostor mírně zvlněného reliéfu Českokodubské kotliny	+	XXX	XX
2	Výrazné zalesněné horizonty na jižní části území	+	XX	X

MKR 10- 1 Český Dub		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
3	Dálkové severovýchodní horizonty Ještědsko-kozákovského hřbetu	+	X	XX
4	Výrazná členitost zemědělské krajiny s prvky liniové i plošné zeleně	+	XX	X
5	Přirozený přechod zemědělské krajiny k zalesněným vrchům a horizontům ve vyšších polohách	+	X	X
6	Působivě ohraničený prostor obce Smržov s lesnatými horizonty a charakteristickými ovocnými plantážemi	+	X	XX
7	Hustá struktura osídlení drobných obcí převážně podél vodních toků paprskovitě se sbíhajících v Českém Dubu do Ještědky	+	X	XX
8	Harmonická zemědělská krajina v jižním sektoru obce Bílá se stopami členění radiální plužiny	+	XX	X
9	Velké scelené pochvy zemědělské půdy v severním sektoru obce Bílá s nepříznivým výrazem v krajinných panoramatech	N	XX	X
10	Narušující prvky hmotově výrazných ploch výrobních (zemědělských) a skladových areálů v obcích Český Dub a Bílá a FVE v severní části Českého Dubu	N	X	X
11	Nepříznivé ovlivnění krajinné scény a panoramat harmonické krajiny úpatí Ještědského hřbetu vzdušným vedením ZVN 400 kV, zejména v koridoru s vedeními 220 a 110 kV u Modlibohova	N	XX	XX

Návrh ochranných opatření:

- Ochrana historického panoramatu Českého Dubu s jeho dominantami
- Ochrana zapojení venkovských sídel do krajiny
- Zachování měřítka a hmoty nové zástavby zemědělských venkovských sídel v krajině vč. poměrně volné urbanistické struktury a rozptýlené zástavby v údolích
- Zachování harmonických vztahů zástavby a krajinného rámce u většiny sídel
- Zachování členitosti lesozemědělské krajiny
- Zachování charakteru venkovských sídel uvnitř zemědělské krajiny před plošnou extenzivní výstavbou
- Zachování harmonického měřítka sídel ve struktuře zemědělské krajiny